Ч. 234 (10.911).

Після конфіскати — другий наклад.

Львів, пятниця 22. жовтня 1926.

Гocztowa opłata zapłacono ryczałtem.

Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 6·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Новий австрійський уряд і його програма.

Відень, 20. жовтня 1926.

Нац. Рада вибрала нині голосами христ. суспільників і всенімців проти голосів соц. демократів новий уряд. Канцлером вибраний о. д-р Зайпель (хр. сусп.), віцеканцлером д-р Дінгофер (всенімець), мін. фінансів Кінвек (хр. сусп.), мін. просвіти Шміт (хр. сусп.). Решта тек незмінена. Канцлер д-р Зайпель виголосив нині в Нац. Раді програму нового уряду. Уряд придержуватиметься трьох напрямних, а саме удержання рівноваги в держ. буджеті, виминання всяких дефіцитів у держ. підприємствах і збільшення держ. доходів для уможливлення зменшення податкових тягарів. У закордонній політиці уряд буде придержуватися дотеперішніх напрямних, а саме політики обережности, в переговорах політики порозуміння з усіми державами, котрі потребують цього порозуміння, вкінці політики забезпечення европейського мира.

З польських справ.

Нота Польщі до уряду СРСР. — „Комітет оборони держави". — Безробіття в Польщі.

Варшава, 20. жовтня.

Як довідуємося, нота польського уряду до уряду С. Р. С. Р. є вже готова. Її текст апробувало пленум Ради міністрів. У найближчих годинах буде вона вислана дипльоматичним курієром до польського посольства в Москві. В суботу текст цієї ноти буде поданий до прилюдного відома.

Сьогодня в 5. год. попол. відбулося під проводом прем. Пілсудського засідання Ради міністрів, на якому ухвалено між ин. проєкт розпорядку президента держави в справі утворення „Комітету оборони держави", в обсяг діяльности якого увійде розгляд справ, що дотичать оборони держави, й вироблення напрямних для організування збройних сил держави в тій самій цілі. „Комітетові оборони держави" буде проводити президент Річипосполитої, а в його заступстві голова Ради міністрів. У склад того Комітету увійдуть: міністр військових справ, міністр внутр. справ, міністр закорд. справ, міністр скарбу і генеральний інспектор збройних сил держави.

Після того раджено в справі помочи для безробітних. Число безробітних, як виходить зі звідомлень міністра праці й суспільної опіки, значно зменшилося. В лютім ц. р. було в Польщі загалом 360.000 безробітних, а крім того 80.000 частинно позбавлених роботи. В жовтні ц. р. було около 206.000 цілковито позбавлених роботи і 8.000 частинних безробітних. У звязку з тим Рада міністрів ухвалила виплатити громаді міста Варшави 350.000 зол. титулом дальшої позички на продовження робіт для безробітних.

Німецькі заперечення.

Берлін, 20. жовтня 1926.

Бюро Вольфа оголошує урядове заперечення вістей, поданих закордонною пресою, начеб німецький уряд задумував скликати міжнародню фінансову конференцію для переведення програми Туарі та начеб звертався до всіх великих держав у справі управильнення східних границь Німеччини.

Виїмковий стан в Англії.

Льондон, 20. жовтня 1926.

Король підписав декрет, яким продовжує на дальший один місяць виїмковий стан з причини, що вуглява криза триває дальше. Рівночасно король підписав декрет, скликуючий парлямент на 25. жовтня.

Голяндія не згодиться на виїзд Вільгельма.

Берлін, 20. жовтня 1926.

З Амстердаму повідомляють: У справі відвідин голяндського мін. внутрішніх справ д-ра Кана у бувш. цісаря Вільгельма в Дорні, „Альг. Гандельсбляд" пише, що голяндський уряд обстоює при своїй заяві, що про виїзд бувш. цісаря не може бути й мови.

Італійський насл. престола у Букарешті.

Рим, 20. жовтня 1926.

З кінцем жовтня приїде до Букарешту італійський наслідник престола Гумберт у товаристві держ. секрет. Грандія і шефа ген. штабу Бадолія. Подорожі цій приписують велике політичне значіння.

Після вбивства к р. Собінського.

Львів, 21. жовтня 1926.

Вчора в полудні відбулася секція тіла пок. кур. Собінського. Секція виказала, що смерть послідувала наслідком револьверового стрілу з близька. Куля була мабуть 6·35 калібру. Після секції відбулась льокальна візія, переведена слід. суддею Янушевським, при участи прокуратора Лянєвського і двох бурсаків та поліцая, який явився на місці дві хвилі після вбивства. Судовий рисовник зладив ситуаційний плян на основі зізнань свідків. З їх зізнань виходить, що Собінського вбито три кроки від горіючої ліхтарні. Бурсаки хотіли здоганяти вбийників, але жінка покійного здержала їх, щоби рятували чоловіка і піднесли з землі. Свідки зізнають, що з недалекої бурси фундації ім. Германів вийшло двох молодих людей: один у ясних штанах, чорнім пальті і каштеті, другий в капелюсі, оба з піднесеними ковнірами. Тоді був на вулиці ще доволі великий рух, а перед Собінськими йшли й инші бурсаки. Поліцай Мразек не бачив по дорозі ніяких підозрілих людей. Як почув стріл, поспішив туди і взявся рятувати вбитого. Пізніше з другим поліцаєм побіг на сусідні горби, але ніяких слідів не найшов. Рівночасно в льокальною візією поліція розслідила дорогу, якою, по зізнанням свідків, утікли вбийники. На слизькому терені горбка св. Яцка найшли свіжі сліди людей в бігу.

В звязи зі слідством поліція перевела мин. ночі і нині рано ряд ревізій у ріжних сторонах міста. При ул. Бема в мешканні українських гімназистів мали нібито найти зброю й вибухові матеріяли. В звязи з тим переведено численні арештування.

Віцемін. Ґайчак — тимчасовим управителем Кураторії.

На вістку про смерть львівського куратора варшавський уряд виделєгував до Львова віцеміністра освіти Гайчака, який обняв тимчасову управу Кураторії львівської шкільної округи. Зараз після приїзду до Львова віцемін. Гайчак повідомив телефонічно Раду міністрів про дотеперішній хід слідства. Він скомунікувався також з віцепремієром і мін. освіти Бартелем, який заповів свій негайний приїзд до Львова й особисту участь у похоронах. Заступником уряду на похоронах буде міністр внутрішніх справ ген. Славой Складковський.

Похорони.

Похорони пок. Собінського назначено на пятницю. В год. 9. рано буде перенесене його тіло до катедри, звідки після урочистого богослуження похоронний кондукт піде на Личаківський цвинтар. Домовина буде зложена в родинному гробівці. В похоронах візьмуть греміяльну участь усі львівські школи під проводом учителів.

Біржа.

Гроші.

На девізовій біржі таксували доляри і девізи на Ню Йорк 9·01, 9·04. В приватних оборотах курс доляра ідентичний з біржевим.

Збіжа.

Для апровізації Шлеська пошукують пшениці і жита при слабій подачі. Попитують за гречкою, тому вона дорожіє. Пшениця краєва двірська 45·00—46·00, пшениця краєва селянська 42·50—43·50, жито галицьке 31·50—32·50, ячмінь галицький броварний 30·50—31·50, ячмінь галицький до перемелювання 28·00—29·00, ячмінь пасляний 25·00—26·50, овес галицький 26·50—27·50, кукурудза румунська 29·50—30·50, бараболі промислові 6·00—6·50, фасоля біла 38—40, фасоля колірова 30·00—32·00, фасоля краса 36·00—38·00, горох пів-Вікторія 70—76, горох полевий 45·00—50·00, бобик 31·00—33·00, вика 34·00—36·00, сіно пресоване 8·00—9·00, солома пресована 4·00—4·25, гречка 31·00—34·00, льон 58·00—62·00, ріпак озимий 62·00—64·00, отруби житні нетто без мішка 17·25—17·50, крупи гречані 63·00—65·00, крупи ячмінні 48·00—49·00, пенцак 47·50—48·00, конюшина червона 315·00—360·00, мак синій 159·00—160·00, мішки ютові 1·90, мішки уживані добрі за штуку 1·80 зол.

Маніфест світового господарства.

Поворот до вільної торговлі.

Світ дістав новий маніфест. Цим разом не тих, що боронять величних ідей, а тих, що вказують на непереможні факти дійсности. Промовили представники европейського промислу, найбільших банків, торговельних союзів — могутні фінансісти Англії, Злучених Держав, Франції, Італії, Швайцарії, Бельгії, Чехословаччини, Австрії, Скандинавії, Голяндії, Мадярщини, Польщі та Румунії. Виданий ними маніфест є наслідком довгих міжнародніх нарад, а ще довшого дозрівання думок, що лягли в його основу. Яка-ж його провідна думка?

Нинішня европейська економічна скрута є в першій мірі наслідком війни. Оборона перед цією скрутою при помочі заведеної системи торговельних і комунікаційних обмежень є зовсім помилкова та шкідлива. Єдиним виходом з нинішнього становища є поворот до свободи торговлі та комунікації і припинення пашпортових обмежень. Одним словом: вільна конкуренція, свобідний ввіз і вивіз краму з краю до краю, можливість якнайбільшого розвитку приватної ініціятиви. Почин до збірного проголошення такого гасла дала Англія, найбільша прихильниця свобідної боротьби в царині промислу та торговлі.

Якже-ж розуміти приєднання до цього маніфесту инших держав, яких економічна політика стоїть дуже далеко від таких сміливих метод у торговлі та промислі? Франція перша вже поробила деякі застереження, поклавши свій підпис. Згаданий маніфест бє мимохіть по Версайському договорі: по тих кордонах, державних, національних, а головно митових, які замісць кільчастого дроту позаводили нові держави для охорони свого істнування. Що з того, що причиною нинішної нужди — як заявляють найбільше авторитетні знавці економічного стану, підписані під маніфестом — дорожнеча, щораз більшого задовження та безробіття є залізничі тарифи, недостача чужинних плодів, фабрикатів, сирівців? Треба мати змогу вести в державі таку господарку, щоби вдержатись на поверхні европейського економічного промислу. Між підписами маніфесту є й представники Польщі. А одночасно краківський „Час" присвячуючи цій великій події передовицю, пише: „Майже без винятку панує у нас вірний погляд, що покинути митову охорону і перескочити на рівні ноги до політики вільної торговлі, як цього маніфест мабуть домагається, було би для Польщі вбийчим кроком... Без огляду на маніфест банкирів мусимо й надалі стояти на становищі, що гасла вільної торговлі для нас ще передчасні".

А проте під напором великих держав, які найдуть засоби припинити дотеперішні митові, пашпортові та залізничі обмеження, менші держави, що ховатимуться під крила системи „протекціонізму", будуть приневолені шукати щораз більше опіки великанського тресту, який може без труднощів захитати економічними підставами тих, які стануть йому на перепоні. Маніфест европейських банковців є пророчим „знаком часу". Фальшива, короткозора політика творців Версай-

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 464/26. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej ! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dilo" Nr. 230 (10.907) z dnia 17. października 1926 pod tytułem „7 panewropejskiego kongresu" między słowami: terytorji a słowami: Sildujący słowami zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) uznał dokonaną w dniu 16. października 1926 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił w najbliższym numerze i to bezpłatnie na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 i. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 18. października 1926 r. Hawel.

лись, а стихійна катастрофа на Фльоріді причинилась до катастрофи Дейвіса. Тому є оправдані здогади, що Дейвіс кинувся з роспуки у море.

— **Довжники Ліґи Націй.** Ліґа Націй, яка не в силі жити з власних доходів, ані з власних приватних, утримується з вкладок розкладених на своїх членів. Вкладки від таких членів як Англія або Франція мусять бути несбивкі. Одначе Ліґа Націй, як і кожне инше товариство, має й таких членів, які нерадо платять вкладки. Гондурас і Нікараґуа не заплатили ще до цього часу нічого, Болівія, Перу та Китай винні вкладки за довший час. Китай хоче мабуть сплатити свій довг у книжках, жертвуючи Лізі свою енциклопедію в 800.000 томах!

— **„Літаюча людина“.** Віденський лех нік Антін Люч винайшов по кількох роках праці апарат, що готов викликати переворот у летництві. Він збудував літак мініятурного вигляду і без кадовба, який легко причіпити до тіла чоловіка. Літак призначений для одної людини. Він вводиться в рух при помочі шруби, яка лучиться з маленьким мотором. Цілий апарат важить 40 кільограмів, але винахідник хоче в найблизшому часі збудувати ще лекший, що важив би найбільше 30 кг. Дотеперішні проби з літанням випали, як подає віденська преса, вдоволяючо. Обчислено, що такий апарат коштуватиме около 100 долярів, так, що в короткому часі буде кождий чоловік мати можність купити собі такий мініятурний літак і на ньому літати. В німецьких газетах подається фотографічна знимка цього апарату і її винахідника, не сказано тільки, з якою скорістю летить цей літак.

— **Концерт пяністки В. Божейко.** Як нас інформують з музичних кругів, дня 3. XI. ц. р. відбудеться заходом Муз. Т-ва ім. Лисенка у Львові концерт нашої відомої пяністки п-и Володимири Божейко, яка недавно концертувала з великим успіхом у Перемишлі. Близчі подробиці дотично львівського концерту будуть подані пізніше.

Хороніть водопроводи перед зимном!

Міське водопроводне заведення пригадує, що треба конечно забезпечити домашні водопроводи, щоби не замерзали. Цей обовязок належить до власників приватних домів, публичних будинків, державних, громадських і військових. Перед морозом треба головно зберегти руротяги та чопи з ключем у пивницях. Вікна у пивницях треба позачиняти та позатикати, а там де нема шиб, замурувати або дбайливо затулити. Двері до пивниці, де є головні проводи на воду, а також двері до пивничних коридорів сильно зачиняти, щоби не було студених продувів. Водопроводи, що йдуть через неогріті місця треба вилучити і спустити воду. Міське водопроводне заведення просить всіх власників домів, щоби пригадували сторожам обовязок очищувати від снігу та леду вуличні накривки від водопроводної сітки та пожежних гидрантів.

Дописи.

Печеніжин. *(Нечувана нагінка на українські приватні і збірні лекції в Мишині).* Проти волі населення введено масово і в цілому нашому повіті до українських шкіл польську викладову мову. Українське населення, що хоче виховати дітвору в рідній школі, шукає виходу з примусового положення і закладає що раз частіше по селах або приватні школи, або приватні лекції для своєї дітвори. Цим шляхом пішли також мешканці села Мишин печеніжинського повіту. Вони уладили для своїх дітей приватні лекції, де діти в гуртках по десять побирають шкільну науку в рідній мові. Ця самопоміч громадянства стала сіллю в оці політичній владі. І стався нечуваний факт: Дня 2. жовтня 1926 р. перевела державна поліція ревізію в голови Кружка „Рідної Школи“ в Мишині, забираючи від нього статути Кружка, затверджені воєвідством, протоколи і спис членів. Ревізію переводило трьох поліцаїв, а саме: старший постерунковий Квятковський і постерункові Аляжурка і Лепшн. Всі з постерунку поліції в Мишині. На запит голови Кружка Василя Миронюка, сина Михайла, на чиє доручення переводять ревізію і чи мають на неї уповажнення, Квятковський відповів, що це нікого не може обходити. Свідками ревізії були комісар громади Василь Тимків і громадський поліціянт Михайло Попадюк. Коли голова Кружка настоював при своїм і жадав, щоб йому сказали, яким правом переводять ревізію, Квятковський показав письмо, заслонюючи його нагoловок і число, в якім голова Кружка вичитав, що приказується опечатати льокаль, де відбуваються збірні лекції, і розігнати дітей. Під письмом находився підпис печеніжинського старости Тишковського. По ревізії в приватнім домі голови Кружка візвав його Квятковський, щоб він пішов з ним до тих льокалів, де відбувається наука. І так поліція опечатала дві хати, де відбувалися лекції, а саме: в Насті Миронюк і Андрія Мочернюка; розігнано дітей і заборонено відбувати дальше науку. Крім того забрали шкільні підручники дітвори, зшитки, записки учителя, книжки Кружка, листи з Головної Управи і копії листів до Головної Управи, стінні карти України, Польщі, Европи. Свідками того всього були: Михайло Кравчук, студент, Осип Зельський, учитель, Василь Миронюк, Дмитро Мочернюк, син Андрія і Настя Миронюк. Цю подію випередило письмо шкільного інспектора Риґеля, яким він поручав провізоричній управительці місцевої державної школи Григорцевій виказати всіх тих дітей, що ходять на збірні лекції, на кару. Дня 4. жовтня виїхала делеґація з 12 людей до староства в Печеніжині, щоб інтервенювати в цій справі. На делеґатів викрикував староста Тишковський як на своїх слуг, погрожуючи їм в ріжний спосіб. Коли один з делеґатів звернув чемно увагу старости, що до нього прийшли люде на скаргу в справі розігнання збірних курсів, розлючений ходачковий шляхтич накинувся на цього чоловіка та піднесеним голосом почав викрикувати. Врешті укарав Кравчука Михайла 5-дневним арештом, а одного делеґата за те, що не мав при собі „доводу особистого“. На заяву делеґації, що родичі мають право вчити своїх дітей приватно, староста заявив, що він у своїм повіті не позволить нікому уладжувати лекцій та що ми живемо в Польщі. Поступування старости й державної поліції є справді нечуване, бо приватні лекції є дозволені на основі таки польських законів. Державна поліція, замісць того, щоб ловити злодіїв, робить нечувану нагінку на шкільну дітвору й на українські установи. Цю цвітку з цвітника „моральної санації“ передаємо в альбом новому міністрові освіти і віримо, що й українські посли не спустять її з очей.

Берестє *(Вибори до міської самоуправи).* Ще 19. м. м. відбулися у нас другі вибори до міської самоуправи. До голосування було допущених 19.273 осіб, з того 3.690 православних, 5.806 Поляків, 9.777 Жидів. На 31 радних виставлено аж 27 лист, в тому була й одна українська. Найкраще підготовані до виборів були Жиди, найслабше — українське населення. Не диво, що Жиди вспіли вибрати аж 15 своїх радних, Поляки 9, комуністи 6 (в тому числі теж майже самі Жиди), Москалі 1. Українська листа (ч. 23), на превеликий жаль, провалилася, зібравши ледви 141 голосів, отже менше як половину потрібних до вибору радного голосів. Листи „русских“ — було їх три — зібрали на себе разом 795 голосів. Таким чином православне населення Берестя виявило повну політичну незрілість і невиробленість, бо ледви четверта часть його голосувала на свої виборчі листи. Решта (75%) або не голосувала зовсім, або потягнула за комуністами. Це незвичайно сумне й болюче явище вибори ці виявили якнайкраще незавидний стан нашого населення по містах Волині з національного боку. Вони повинні бути грізним мементо для наших провідників і для цілого свідомого загалу на північних українських землях.

Орґанізаційний рух.

Орґанізаційна нарада в Миколаєві над Дн.

Дня 17. п. м. відбулась в Миколаєві над Дн. в кімнатах „Просвіти“ довірочна нарада, предметом якої була політична орґанізація судового повіту Миколаїв над Дн. Нарадам проводив місцевий громадянин п. Микола Колодій. Ухвалено скликати в найблизшім часі Повітовий Народній Зїзд миколаївського округа і вибрано тимчасовий Повітовий Народній Комітет, до котрого увійшли: М. Колодій з Миколаєва як голова і пп. Мих. Косович з Роздолу, Мих. Проців з Надітич, Іван Панчишин з Демні, Василь Гнатів з Радова і Василь Пірожек з Крупська. Учасники обговорили окрім справи політичної орґанізації також і місцеві культурні і господарські справи. В дискусії, що велася в дуже щирій і свобідній формі, підчеркнути належить голоси пп. Колодія, п-ні Домбчевської, Івана Харчишина з Миколаєва й Антона Захарка з Роздолу. Від Центрального Комітету Українського Національно-Демократичного Обєднання брав участь у нарадах п. Олекса Черкавський зі Львова.

Віче в Підбірцях, пов. Львів.

Дня 17. жовтня н. р. відбулося в Підбірцях заходами Повітового Комітету Українського Національно-Демократичного Обєднання перше по війні віче в салі чит. „Просвіти“. Віче отворив місцевий парох о. сов. Пилипець. У склад президії увійшли місцеві громадяне: Степан Бойко, Іван Левицький і Василь Брездень. Реферат про політичне положення нашого народу і про завдання УНДО виголосив голова Повітового Народнього Комітету п. Іван Ліщинський зі Львова. В дуже оживленій дискусії забирали голос пп.: Гамалій проти утраквізування місцевої школи і навчання вже на 1-ім році науки польської мови й молитви; Михайло Дроба — проти примусового настановлення наказної прибічної ради, зложеної з самих Поляків, що становлять ледви третину, і поширення клича „свій до свого“; Надробчак Іван про вартість політичної орґанізації в селі і притягнення до співпраці також молодих ремісників; Мельник Михайло, Брездень Василь, Левицький Іван, Брездень Гринь і на закінчення о. Пилипець. Безпосередньо по вічу відбулася просвітна нарада, на якій зголосилося багато молодших громадян до співпраці в читальні „Просвіти“ й инших установах у селі.

Зі спорту.

З нагоди змагань Універсистет—Політехніка.

Після світової війни у всіх культурних націй бачимо незвичайний розвій фізичного виховання і спорту. Нації, виснажені війною, прийшли до переконання, що фізичне виховання і спорт зможуть у значній мірі обновити їх фізичні й духові сили. Як побідники, так і побіджені взялися після війни незвичайно інтензивно до розбудови ділянки фізичного виховання і спорту. Завдяки високо поставленому фізичному вихованню і спортові німецька нація вспіла в такому короткому часі двигнутися з повоєнного занепаду.

А ми? Не маємо ніякого зрозуміння для фізичного виховання, а спорт уважаємо лише забавою чи розривкою. Забуваємо про те, що коли у нації починають заникати тілесні сили через фізичну бездільність, тоді вона не є в спромозі витревати в економічній боротьбі націй за істнування, тоді нація поволі зближається до занепаду. Українська нація в сучасній добі потребує відродження. Дорога до відродження української нації, як економічно-політичного, так і духового, веде шляхом фізичного виховання нації. Лише фізичне виховання і спорт вспіють у нас викорінити всі хиби нашої нації і витворити нове покоління, повновартне фізично й духово, яке в боротьбі за істнування вийде переможцем.

Мячеві змагання Університет—Політехніка, що відбудуться в неділю 24.X. ц. р., треба горячо повитати не лише тому, що це перший раз на Галицькій Землі змагатимуться з собою українські студенти університету й техніки. Змагання ці треба витати радісно передовсім тому, що вони є доказом того, що українське студентство, яке найбільші жертви принесло в боротьбі нації за краще завтра, консолідується та стає на чолі фізичної обнови нашої нації. А це дає найкращу запоруку, що вже в найкоротшому часі і у нас фізичне виховання і спорт обіймуть широкі маси і на місце слабих, зневірених повстануть люде, що сміло прямуватимуть до кращого майбутнього нації. Розуміючи вагу фізичного виховання в сучасний мент, українське громадянство повинно якнайчисленніше поспішити на мячеві змагання українського студентства, щоби своєю присутністю заохотити академічну молодь до ще інтензивнішої праці на полі фізичного виховання і спорту.

Всячина.

Поворот до сирого харчу. Сан Франціско може дати почин до величезного руху зовсім скромною інституцією: ресторанoм. Є там перший ресторан у світі „сирих страв“, без мяса та риби, яких покищо там сирих не їдять. Девіза цього ресторану „все їсти в сирім стані!“ Підставою — здоровля людини. Хто инший міг би бути власником такого підприємства як не лікар? Він вірить, що багато недуг можна оминути, коли стриматись від варених, смашних, але шкідливих страв. І є багато людей, які пробують піддержати свій орґанізм зміною харчу і заходять у цей захистний, тихий ресторан, де є навіть окрема „сира бібліотека“ для прихильників усякої їжі в сирім стані. Можна там зустріти всі кляси населення, всі раси і всі професії: кождий пробує нової методи харчування і переводить курацію „Переміни матерії“.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський хор під управою Петра Єсевського у складі 30 осіб виступає:
Четвер 21.X. Коломия.
Пятниця 22.X. Городенка.
Субота 23.X. Городенка.
Неділя 24.X. Коломия.
Понеділок 25.X. Делятин.
Вівторок 26.X. Делятин. 719 12-?

Мячеві змагання. В неділю дня 24. X. н. р. в год. 14:30 (2:30 попол.) відбудуться на площі Сокола-Батька І. Академічні Мячеві Змагання Університет—Політехніка з такою програмою: 1) Відкриття змагань — проф. д-р К. Студинський, 2) Привіти, 3) Роздача нагород переможцям з міжклюбових змагань в дн. 29. і 30. вересня н. р., 4) Мячеві змагання. Вступ на площу 1 зол., для академічної молоді 50 сот., для шкільної молоді 20 сот. Добровільні датки на „Академічний Дім“ приймається з подякою при вступі на площу.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

боїтеся!" — Зовсім ні! — відповів Собінський.—Я служив під займанцями і їх лякався, як же я мав би лякатися Вас, польського міністра?"

„До жидівського шкільництва — каже апонімовий жид. посол — відносився Собінський річево. В справі українських шкіл мав бл. п. Собінський свою окрему думку, яка не все покривалася з думкою начальника II-го виділу, себто теперішнього віцеміністра ц. Ст. Гайчака. П. Гайчак був за ліберальнішим трактуванням українського шкільництва і за поширенням прав того шкільництва, підчас коли бл. п. Собінський систематично змагав до польщення при помочі школи всього малопольського (sic!) громадянства, і не зважаючи на свою особисту надзвичайну доброту і свій великий такт в тому напрямку, не був схильний до ніяких уступок".

Поки-що без висліду.

Полудневі нинішні газети подають, що слідство у звязку з убивством кур. Собінського спочиває в руках надком. Мітлєвера, шефа політичної поліції. На протязі ночі не вдалося впасти на слід атентатчиків, ані устійнити мотивів вчинку.

На перший плян видвигнено в поліції концепцію, що вбивство вяжеться тісно з систематично довершуваним нищенням українського шкільництва шляхом тзв. утраквізації. Тому на протязі ночі переведено ревізії серед „підозрілих" Українців і арештовано кілька осіб з українських сфер, хоч труси дали негативний вислід.

В ході слідства виринула теж концепція, що мотивом убивства є особиста пімста якогось гімназійного учня.

Нинішня раншия преса подавала однозгідно, що два юнаки, які йшли за пок. Собінським, розмовляли між собою по українськи. Полудневі газети заперечують цю вістку, кажучи, що вони між собою взагалі не говорили, а тим менше по українськи.

Дотеперішнє поліційне слідство устійнило, що атентатчики втекли на вул. Тарновського, опісля збігли попри цегольню Нахта і вул. Зеленою вернули до міста; тому мусять скриватися десь в місті. Поліційна погоня в напрямі станиславівського залізничого шляху не дала висліду. З моментом убивства лучать теж переїзд якогось авта Королівською вулицею, яким атентатчики могли виїхати зі Львова. Слідство, яке досі не дало висліду, ведеться далі.

* * *

З ріжних сторін Львова приходять вісти про нічні труси й арешти. Поки-що вотуємо тільки деякі. І так в помешканні при вул. Вишневецьких 2, де мешкають студенти: Володимир, Роман і Евген Качмарські, далі Німців і Стоцький, від год. 6-ої рано поліція переводила Х-тий з черги трус і — хоч нічого не найшла, то все таки всіх їх арештувала.

Сьогодні на вулиці схопила поліція члена секретаріяту соц.-рад. партії Мих. Матчака.

Вночі (год. 11·30) зявилася поліція в числі 20 поліційних жовнірів і 10 агентів під проводом невідомого комісаря в духовній семинарії при вул. Коперника. Збудили ректора о. д-ра Сліпого і домагалися перегляду семинарії. Коли о. ректор запитав, чи хочуть робити ревізію і чи мають в тій справі окреме доручення, відповіли поліцаї, що вони бажалиб тільки зробити люстрацію семинарії. Очевидно, о. ректор не погодився з цею „пропозицією", протестуючи проти люстрації і загрозив жалобою до папського нунція. В 3-тій год. вночі поліція уступила з духовної семинарії, але знову зявилася в 6·30 рано і перебула там до год. 1.-тої. Переглядано скрупулятно мельдункові книги. Годиться зазначити, що студенти, які зголосилися на перший рік теольогії, ще незголошені в поліції з огляду на те, що досі не переведено остаточної елекції. З духовної семинарії забрано двох студентів „za pr[illegible]ie", які досі ще не вернули з поліції.

Радянська Україна.

Дещо з побутових мінусів.

В одному лише числі харківських „Вістей" з 8. жовтня ц. р. находимо в хроніці замітки про дві наради та про один всеукраїнський зїзд, які відкривають нам дві незвичайно сумні картини радянського побуту.

Під проводом секр. ВУЦВК-ту Буценка відбулася нарада громадських організацій Харкова, на якій радили над засобами боротьби з безпритульністю. Найкращий засіб для ліквідації того сумного явища це заснування домів-притулків для тих нещасних. В тій роботі допомагає громад. установам держава, та ця допомога недостарчаюча і тому відповідні установи організують збірки, а навіть встановляють окремий місяць у році, в якому йде ударна збіркова акція на користь безпритульних. На нараді стверджено, що цьогорічний місяць не вдався, навіть преса звернула замало уваги на збіркову акцію. Рішено серед потягнених до відповідальности шено порушувати тепер справу безпритульних на всіх прилюдних зборах, з щоби збільшити фонди на боротьбу з тим сумним явищем радянської будеччини, доручила нарада секр. Буценкові „порушити перед президією ВУЦВК-ту питання про оподаткування приватних підприємців та про **заведення податку на бездітних та неодружених.** Ось вам найновіші засоби з безпритульністю.

На иншому місці в тому ж числі заповіджена нарада робітничих клюбів Харкова в справі боротьби з бандитизмом чи пак з хуліганством. Це друга відємна сторінка радянських буднів, що вимагає теж ударної кампанії. А треба знати, що боротьба з хуліганством ведеться вже здавна. З харківського „Комуніста" (ч. 215 з дня 19. вересня ц. р.) довідуємося, що за другу половину серпня ц. р. зареєстровано в Харкові аж 71 випадків хуліганства, а за першу половину вересня 58. ВУЦВК змінив уже навіть 176 арт. кримінального кодексу в тому напрямі, що він передбачує тепер за „кваліфіковане" хуліганство розстріл, а за менші прояви тогож хуліганства висилку в Сибір, Сахалін і Наримський край. С. Канарський застановляється в „Комуністі" над причинами тієї пошести і твердить, що одна з них це пянство. Ось у Харкові затримано в місяці липні 1028 пяних, у серпні 1010, а в першій половині вересня лише 460. В липні між пяними було 700 робітників, 103 урядників, а в вересні робітників було 314, а урядників 51. В липні затримано також 7 пяних комуністів, а в серпні вже тільки 6. Автор робить на основі повищих цифр висновок, що пянство зменшується. А причиною того має бути введення кар за пянство. З кожного придержаного на вулиці пяного стягають 5 карб. кари. Ми не входимо в те, чи пянство разом з хуліганством направду зменшується чи ні, бо цього питання все одно не вирішимо. Та мусимо ствердити, що ці відємні явища радянського побуту не відносяться виключно до Харкова. Хуліганство панує у всіх українських містах. Воно панує і на селах.

Ось зі звіту про зїзд кваліфікованих лісових робітників (лісничих) довідуємося, що за минулий рік у 140 лісництвах на Україні (це далеко не всі!) було аж 469 випадків бандитських нападів на лісників. За той самий час було в тихже 140 лісництвах аж 187.821 лісових шкід на суму два міліони 492 тисячі карб., яких теж допустилися сільські та міські хулігани. Очевидно, що думати про якунебудь раціональну лісову господарку при таких умовинах праці не приходиться. До того лісничі жалувалися на зїзді, що хоч вони наражені на небезпеки і т. д., то їх місячна платня (67 карб.) далеко не дорівнює платні агрономів (110 карб. у місяць).

Наші читачі подумають, що зле діється на Україні, коли там такі відносини. Та ми мусимо їх заспокоїти тим, що ще кращі відносини панують у тому відношенні по инших республиках радянського Союзу. Над тими квітами революції глибоко призадумуються радянські державні мужі, та думають над засобами боротьби у „всесоюзному масштабі". Ось народній комісар внутрішніх справ рос. республики пише про хуліганство так: „Коли зважити, що найтяжші хуліганські злочини виконують одиниці в літах від 17—25 літ, то побачимо, що це та сама ґенерація, вдача і наклони якої формувалися в часі революції. Це дуже сумний знак". („Известия" з 16. вересня ц. р.). Ще краще пише про те народній комісар здоровля СРСР Семашко.

„Останки психольоґії — пише він у тихже московських „Известиях" — „рабуй нарабоване", непошановання праці та продукту праці навіть громадської кормлять коріння хуліганства. Такі навики треба випікати розпаленим залізом".

Хоч які це сумні явища і хоч як прикро про них писати, то всеж цікаво знати, з яких верств рекрутуються переважно хуліґани. Про Україну не можемо в тому відношенні зібрати ніяких даних. Зате маємо уривок статистики з РСФРР. Думаємо, що ті дані можна сміло приложити і до України.

„В більшости — читаємо в московських „Известиях" — це люде (хуліґани! — Ред.) з обезпеченим заробітком. 76 відс. хуліґанів мають помешкання. Бездомних між хуліґанами заледви 1 відс. Безробітних між ними лишень 8,5 відсотків". Єгоров, що слідкував за тим у Петербурзі, пише: „Особливої уваги вимагає факт, що серед потягнених до відповідальности за хуліганство найменший відсоток припадає на безробітних а найбільший на робітників, занятих у підприємствах". А ось цифри зі столиці СРСР Москви. Серед притягнених до відповідальности за хуліганство було 54 відс. робітників, 17 відс. урядників, а безробітних заледви 10 відс.

Отже по революції відносини в тому напрямі цілковито змінилися. Все перевернулося горі дном. Славні колись на весь світ „босяки" та инші злочинні російські „подонки" зійшли з арени хуліганства, а опанували її кваліфіковані робітники а навіть в значній мірі радслужбовці.

А якби так у те прокляте радянськими чинниками і органами явище нинішньої сумної дійсности вложив якийсь инший, не виключно бандитський підклад, то вийшлоб немов у кривому зеркалі пошарпане душевне обличча цілої маси не бувших людей, а безсильних протестантів проти режіму диктатури. **В. М.**

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому числі „Діла" сконфісковано закінчення фейлетону о. Левицького „Заспокоєння мін. Залеського". Це 96-а чергова конфіската нашого органу в цьому році.

— **150-літній ювилей української преси.** Інститут Книгознавства в Київі улаштував на днях прилюдне засідання, присвячене столітдесятьлітньому ювилеєві преси на Україні, навязуючи до виходу в 1776 році у Львові „Газетте де Леополь" у франц. мові. Прочитано реферати: Івана Кревецького: „Перша газета на Україні", Володим. Міяковського: „Перша газета у Київі", Гр. Тисяченка: „Перша газета українською мовою на російській Україні". Чергове число органу Інституту Книгознавства — „Бібліольоґічні Вісти" — буде присвячене ювилеєві української преси.

— **Ucrainica.** Жовтневий випуск поважного мінхенського журналу „Süddeutsche Monatshefte", присвячений в цілости Польщі й польсько-німецьким справам, приносить між иншим статтю про Польщу й Західну Україну (Polen und die Westukraine, von Gilbert von Inder Maur, стор. 54—57). — В 227 ч. „Litauische Rundschau" з 10-ого жовтня поміщена інтересна стаття „Der eigentliche Inhalt der osteuropäischen Nationalitätenfrage", в якій обговорено значіння українського питання у Східній Европі. — Ч. 236 „Lodzer Zeitung" містить статтю про „Національні меншости в Польщі", в котрій відповідно багато місця присвячено Українцям, нараховуючи їх на кругло 5 міліонів (4,950.025). — В „Пратер Прессе", з 9. ц. м. подане звідомлення з українського наукового зїзду у Празі. — В тому самому органі з 19. ц. м. подав М. Гехтер ширшу оцінку трильоґії Богдана Лепкого „Мазепа".

— **Перший сніг** у Львові впав у вівторок — не сніг, а перші мокрі сніжинки, які хутко ростанули під сонішним проміням, що ще вдержується на нашім осіннім небі. Але повіяло вже зимовою студінню.

— **Злодійська хроніка.** По кілька місяців дістали непоправні львівські аматори чужої власности Сердюк за те, що на концертах і театральних виставах слухав не те, що діється на сцені, а в якій кишені бє годинник або ворушиться грубий гаманець; Райзінг та Томашевський за те, що ходили попід поштові віконця влекшуючи людям висилку грошей; Луковський за поміч попереднім і за поличники, які дав поліцаєві в обороні своєї родинної чести. — Зарібникові із Скнилова відібрали чотири бандити по дорозі до дому нові штани, біля та 90 зол., ще й поранили. — Хто був ласий на акції нафтового товариства „Баку" і копальні золота „Лєна" аж на далекім Мурмані, може колись довідатись, що деякі з тих паперів є підроблені союзом міжнародних фальшівників, які мали своїх представників від Парижа та Берліна через Варшаву аж до Львова. У Варшаві арештовано кількох спільників цього рисункового підприємства. — У селі Раті, равського повіту, згорів тартак кн. Саліги; підозрівають, що його підпалили навмисне урядовці, які торгували на власну руку деревом. — У Радехові напала на почтову касу банда опришка Наконечного і забрала 13.000 зол.

— **Сільські траґедії.** Історія зовсім новочасна: селянин, що живе під Львовом, у нещасливій місцевости, Кульпаркові, виїжджає підчас війни до Америки, лишаючи жінку. За якийсь час жінка приїжджає до нього, але з дитиною. Обоє вертаються назад до краю і щойно тут, коли муж дізнається про ближчі подробиці несвої дитини — проганяє жінку з хати. Жінка веде проти нього процес за алїменти для себе та дитини. Добрячі селянки віддає безкурсно всі судові віжання на бік. Приходить лїцитація його хати та поля за 7000 зол., присуджених жінці. Процес жінки вела весь час якийсь краківський адвокат. Чому аж краківський? бо він є батьком цієї незаконної дитини. Справедливість сказала своє слово, а наш нещасний довідався всієї правди аж тоді, коли стратив усе.

— **Сторожі ладу і безпеки.** „Робітник" подає ширший опис випадку відділу поліції у Сільцях, повіт Барановичі, на селянські діти які пасли корови на землі, що межувала з лісом гр. Юндзіла. 10 поліцаїв разом з графськими гайовими били хлопців прикладами рушниць і одного з них застрілили. Пострілений хлопець знав перед смертю, що комендант поліційної станиці в Доброновщі, Щепанський, світив йому раніше електричною латаркою в очі, а потім почав до нього стріляти. Поліція здерла з трупа убрання і лишила мерця непохованим. Щепанський звіявся, не боячись помсти обуреного населення втік.

— **Німецькі делеґації в СРСР.** Минулого тижня виїхала з Кенігсберга до Москви численна делеґація німецьких промисловців, економістів і банковців, щоб запізнатися близше з економічним життям Союзу радянських республик і причинитися до навязання торговельних зносин із Східною Пруссією, а зокрема з Кенігсберґом. В склад делеґації входить 12 провідних осіб східно-пруського господарчого життя, між иншими синдик Союзу східно-пруських промисловців д-р Бок, інж. Буссе як заступник Державного Союзу німецької промисловости, д-р Лілієнталь, директор Робітничої Палати, д-р Гук, ген. директор Східно-пруського краєвого банку й д-р Марков, фаховий дорадник Німецької Східної Месси в Кенігсберзі. Для вияснення господарчого положення Союзів виїхав теж до Москви відомий німецький політик, проф. д-р Геч, що перед кількома днями мав у Москві виклад про потребу взаїмного пізнання німецьких і російських відносин.

— **Проф. Ойкен співробітником української ґазети.** В доповненні до некрольоґу проф. Ойкена треба згадати, що Покійник належав до старих прихильників Українців і українського руху й був між иншим членом берлінського „Німецько-українського Товариства (Deutsch-Ukrainische Gesellschaft), що істнує ще до сьогодні й видає від довшого часу журнал „Die Ukraine". Підчас війни, в 1917-ім році, проф. Ойкен, подібно як і професор Ненк, д-р Вінскен і д-р Кершенштайнер, відгукнувся радо на запросини таборової ґазети „Вільне Слово", що тоді виходила в Зальцведелі коло Берліна, написати відповідну статтю для полонених Українців і крім статті прислав сердечний привіт зальцведельським Українцям і щирі бажання найкращих успіхів для українського народу. **З. К.**

— **Де є Абд-ель-Крім?** Полонений „африканський лев", що стільки лиха накоїв Франції та Еспанії, находиться вже на засланні. Три тижні їхав він на острів Реініон, де має покутувати за свої гріхи — по княжому. Реініон на Індійськім Океані недалеко Мадаґаскару, має прегарний клімат; його відкрили в XVIII. віці, завдяки пахощам, які приваблювали приїзжих моряків. Реініон — місце осідку для княжих вигнанців. Абд-ель-Крім буде там не перший. Славна колись королева Мадаґаскару Раназальа Мандіяна, що довершила чимало злочинів, переїхала туди селом цілим зі своєї палати в Тананадріво. Так само зробили Французи із султаном острову Коморес, Саїд Алі бен Омаром, якого запрохали на свій корабель, угостили шампаном і відвезли на Реініон, де він міг спокійно прохожуватись у своїй фантазійній одежі з дорогоцінним штилетом. Згодом Саїд Алі бен Омар одержав дозвіл перенестись до Парижа, а султан з вдячности подарував Франції весь свій острів, тодіж Франція в новій вдячности дозволила йому вернутись на Коморес, де він мусів тільки... стояти осторонь від політичних справ. Мабуть гадають, що Абд-ель-Крім під впливом гарного сонця та княжого безділля, також змінить свій войовничий світогляд. На Реініоні він має товаришів недолі: бувшого цісаря Анаму і його сина, висланих туди в 1894, коли Анам перейшов під протекторат Франції під проводом нової династії. Бувший цісар є освіченим мандарином, а його син, вихований у Парижі, привіз на Реініон чимало французьких звичаїв. Реініон має пять міст, кілька часописів і чимало Европейців. Кандидати на анамський престол найдуть в особі Абд-ель-Кріма цікавого розмовця. Абд-ель-Крім дістане державну пенсію і зможе там жити спокійно, читаючи часописи. З часописів довідається як стоять марокканські справи і чи його програма заважила у великій мірі на долі його земляків. Не є виключене, що за якийсь час він затужить за иншим життям і або захоче перенестись у Париж, або втече під инше небо, починати нову, самостійну карієру.

— **Смерть мільйонера.** Цими днями впав у подорожі з Америки до Анґлії з корабля в море один з найбагатших Американців Д. П. Дейвіс з Міямі, курортового місця у Флориді. Чи він упав у воду випадково, чи навмисне, ніхто не знає, хоча всі цікаві би знати. Дейвіс почав свою карієру як вуличний продавець ґазет: на спекуляціях землею доробився майна, коли Міямі стало центром курортового руху. Згодом закупив він довколишню цілу ваєту острівців і його цього місця. Майно оцінювали на 40 міл. дол. Одначе в дальших спекуляціях ці гроші покотились.

Чи всі Українці є вже членами „Дністра"?

Пригадується всім Громадянам-Українцям, в „Дністрі" ще не обезпеченим, що ⅓ часть вартости будинків не підлягає примусовому обезпеченю в П. Д. У. В. і тому належить негайно а найдальше до 30. жовтня п. р. виповісти її в П. Д. У. В. і негайно обезпечити в „Дністрі" (з терміном від 1. січня 1927 р.)

Всякі інформації в тій справі подасть Т-во "Дністер" у Львові і його Агенції, які находяться у всіх більших громадах.

756 2—3

ського договору знехтувала економікою і тепер економіка заявляє про необхідність передсмертної операції для ратування загроженого організму.

Український Науковий Зїзд у Празі.

Огляд рефератів.

Зїзд ділився, як відомо, на чотири секції: історико-фільольоґічну, правничо-соціольоґічну, технично-математичну і на 10 підсекцій. Було загалом 41 засідань підсекцій зі 153 рефератами.

В історичнім відділі замітніші такі реферати: М. Славинський: До реєстру перших київських князів і Чеські матеріяли про київську еміґрацію в XIII. в.; С. Шелухин: Походження слів „Київ", Канів", „Україна" і „Скити"; Д. Олянчин: Провідна думка української історії; О. Лотоцький: Українська полемічна література як жерело церковного права; А. Яковлів: Договір Б. Хмельницького з Москвою в редакції з 1659 р.; П. Феденко: Б. Хмельницький і полуднені Славяне; В. Біднов: Монастирі на Лівобережній Україні в XVII. і XVIII.; І. Крипякевич: Держава Б. Хмельницького; О. Андрієвського: Українські ремісничі цехи і робітнича справа.

У фільольоґічнім відділі: С. Смаль-Стоцький: Найновіші досліди про первісну руську мову, Обовязок української науки у відношенні до Шевченка, Найближчі завдання славяназнавства й україназнавства; Ф. Колесса: З Карпаторуських рукописів; Л. Білецький: Баляда про дівчину, що втопила свою дитину, у славенськім фолкльорі, Головні течії української наукової літературної критики; І. Панкевич: Межа мови між Словаками й Українцями на Підкарпатті; П. Богацький: До історії видань „Кобзаря"; В. Сімович: Спроба перекладу св. Письма Галятовським; І. Свєнціцький: Поділ старо-руських памятників з уваги на історію української мови; І. Огієнко: Руські переклади в Херсонесі 860 р.

У фільософічно-педаґоґічній підсекції: С. Сірополко: Народня освіта на Україні. В археольоґічно-мистецькім відділі: В. Залозецький: Візантійське походження київського і чернигівського Собору св. Спаса; В. Щербаківський: До питання про мальовану неолітичну кераміку; О. Скутіл: Мистецька доба київського палеолітичного осідку (чеською мовою).

В юридично-соціольоґічнім відділі: С. Дністрянський Культура, цивілізація і право; Т. Галіп: Наслідне звичаєве право у Верховинців; В. Старосольський: Становище Богдана Кістяківського в науці про державу; Г. Бочковський: Націольоґія і націографія; М. Лозинський Від Версалю до Льокарно; В. Заїкин: Державно-правне положення Слобожанщини в другій пол. XVII. в.; Ф. Щербина: Закон смугового поділу населення; М. Добриловський: Оподаткування с лян на Україні.

У природничім та агрономічнім відділі: П. Савицький: Мінеральні джерела на Закарпатщині; І. Федів: Дотеперішнє знання Чорного Моря і його майбутні можливости; Л. Фролов: Досліди над землею на Україні; К. Мацієвич: Хліборобські райони на Україні; І. Мазепа: Типи закарпатських полонин; Б. Іваницький: Головні завдання лісового господарства на Україні в світлі середньо-европейської практики.

З медичній підсекції: Б. Матюшенко: Зміни в стані здоровля українського народу під впливом війни і революції: Є. Лукашевич: Як лічать на Україні діточі недуги; Фармакоґностичне і фармацевтичне знання в українськім народі; М. Дзюбан: Поширення і значіння внутрішніх паразитів між закарпатським населенням.

В технично-математичній секції: І. Шовгенів: Джерела механічної енергії на Україні; І. Горбачевський: Українська хемічна термінольоґія.

Слід іще зазначити, що деякі з читаних на Зїзді праць були з наукового боку справжньою сензацією, що й відмітив на закінченні Зїзду його голова, проф. Іван Горбачевський. Це одночасно доказ, що українська еміґрація розвиває дійсно поважну наукову працю, не зважаючи на важкі моральні й матеріяльні переживання. Звідомлення зі Зїзду і його праць має вийти в окремій пропамятній книзі.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

Після вбивства.

Перші вістки про вбивство. — Охорона урядовців на „кресах" — „Нові" подробиці польської і жидівської преси. — Моральний виновник.

Львів, 20. жовтня 1926.

Вчора в пізних вечірніх годинах рознеслася по Львові вістка про вбивство довголітнього львівського куратора Ст. С о б і н с ь к о г о. За взято поширювало цю вістку „Слово Польске" своїми надзвичайними виданнями. Про хід цеї кривавої події сповістили ми наших читачів на основі польської преси у вчорашньому числі. До поданих уже в загальному подробиць в жко що небудь додати, як хіба те, що — по даним надзв. додатку „Сл. Поль." — пок. Собінського донедавна берегло аж трьох поліційних агентів (сьогодні ту охорону зредуковано до одного агента). Коли спеціяльно зазначуємо цю подробицю, то тому, що це справді дивогляд. Урядовця, не першої ранги, який має чисту совість і який свідомий того, що лише спирається н а з а к о н н и х постановах, береже аж трьох инших урядовців, платних державним скарбом. Та в останньому часі (по одним даним в грудні мин. року, а по другим на весні ц. р.) ту просто „царську" охорону знесено на домагання вбитого.

До инших подробиць слід зачислити дивогляд здогади „Слова Польского" про „провокаційну делеґацію", які сьогодні — як „za panią matką" — подає вся львівська польська і жидівська преса. Мовляв — недавно зголосилася до кур. Собінського „делеґація селян з українського сторонництва (?!) з Волині в числі 9 ти осіб під проводом посла Хруцького. Підчас авдієнції пос. Хруцький ніби то поводився дуже провокаційно (s c!)

„намагаючись вмовити в бл. п. куратора Собінського, що він справу утраквістичних шкіл мимо трактує всупереч міністерським розпорядкам, при чому покликувався на уділені йому тодішнім мін. Суйковським інформації про спосіб, як міністерство доручує трактувати справи шкіл національних меншостей"

Куратор домагався зміни тону розмови, погрожуючи припиненням авдієнції, а пос. Хруцький при відході, вказуючи на куратора сказав: „Juppiter tonans" („гремучий Зевес"). З цього приводу кур. Соб. виявляв велике подратування, здаючи собі справу з небезпеки.

Не одна делеґація, але сотні українських делеґацій зявлялися у пок. кур. Собінського, шукаючи в нього законности. На жаль, все даремне. Кожний адміністратор має тисячі способів, щоби обійти закон. Мав їх подостатком і пок. кур. Собінський. А що торкається горі дном перевереної і тенденційно та брехливо перекрученої події з делеґацією під проводом пос. Хруцького, то вона представлялася зовсім инакше, як це свідчить докладний звіт, поданий в ч. 209 з 21. вересня ц. р. нашого органу.

Не була це ніяка делеґація з Волині, бо й чогож би волинська делеґація удавалася до львівської кураторії! — тільки з Галичини, з Печеніжина. Не складалася вона з 9-ти селян „українського сторонництва", тільки з двох відпоручників кружка „Рідної Школи в Печеніжині, а саме пп. Юрия Чупрея й Івана Дувіряка під проводом пос. Хруцького. На авдієнції взагалі не було мови ані про „утраквістичне" шкільництво, ані про шкільництво для „національних меншостей", тільки про п р и в а т н у українську школу в Печеніжині, на якої відкриття ніяким чином не хотіла дати дозволу львівська кураторія а перепоною в тому була 6 центиметрова ріжниця в помірі вікон, ріжниця між помірами лікаря і техніка. Пос. Хруцький в своїй промові вказав, що всі законні вимоги для відкриття української приватної школи істнують, що на її приміщення призначено мурований будинок чит. „Просвіти", що є це один з кращих будинків, що він наскрізь гіґієнічний, що лікар безрадно розкладає руками, бо не знає, чого від нього хоче кутаторія. Взагалі в Польщі не богато є таких пригожих для школи будинків, а і в самому Печеніжині кілька кляс державної школи міститься в препоганих жидівських хатах, які не відповідають найпримітивнішим вимогам гіґієни. Чомуж отже кураторія вже півтора року робить постійні перепони?

На те пок. Собінський почав гримати кулаком об стіл, кажучи, що він знає, що робить, та що від пос. Хруцького не буде приймати ніяких наук. Здивований такою поведінкою представника влади, пос. Хруцький — як учитель клясичної фільольоґії — запозичився висловом: „Juppiter tonans" (який в „Слові Пол." перероблено т е п е р на „Juppiter conans"), заявляючи, що вже сам вибух кураторської гремучости вказує на те, що він не має слушности.

І ще одна подробиця: „Слово Пол.", конструуючи свої буйні підозріння і відповідно підбехтуючи до ексцесів супроти Українців польську шовіністичну братію, подає, немов то вчора всі льокалі, де збірається товариство з „української партії", були пусті. Тимчасом ми запримітили противне явище. Українці, як звичайно, були в тих публичних льокалях, де вони збіраються, а зате зовсім не видно було Поляків — поза поліційними агентами. Ці останні певно поінформують керманичів народово-поліційних органів, як в дійсности малася справа.

Ось тільки мали ми зазначити щодо „нових" подробиць.

Вся львівська польська і жидівська преса вважає вбивство кур. Собінського вбивством п о л і т и ч н и м. Такого погляду є і львівська поліція. Не маємо ніяких певних даних для піддержання такого погляду, ані для його опрокинення. З огляду на те, що — по вісткам польської й жидівської преси — поліція є вже на слідах атентатчиків, підождемо на висвітлення справи. Одначе вже сам факт приписування вбивства українським тайним організаціям, хоч про атентат у першій хвилі рознеслися ріжні суперечні поголоски, вказує, що в шкільній ділянці противна сторона має дуже нечисту совість

Голоси львівської преси.

„С л о в о П о л ь с к е", віддавши поклин пок. виконавцеві своїх приказів, каже, що мотивів цього вчинку слід шукати в „д у ш н і й а т м о с ф е р і", яка тепер панує в Польщі. А та атмосфера коріниться в приході до влади б. терористів і недавних переворотців, які бажають Польщу перетворити в державу національностей. В тому напрямку ведуть вони відповідну культурну політику (!?).

„А коли таку культурну політику і з такою ревністю в ініціятиві розпочав новий курс в Польщі, то хіба не важко зрозуміти процес, який на підкладі тієї політики мусів викристалізуватися в темній думці фанатиків з табору української партії: замордування визначного представника ідеї національно-польської держави. Вкажемо новому курсові, що свою національну політику веде ще за повільно, надто невиразно, за мало боєво у відношенні до „реакції" польського націоналізму, який рішучо відмежовує культурні постуляти е т н і ч н и х окремішностей від їх політичного сепаратизму, з яких перші заслуговують на безоглядну піддержку, а другий в імя органічної єдности держави мусить бути безоглядно поборюваний. Скритовбивці є переконані, що теперішній психольоґічний момент у Польщі особливо надається до вимушення на керуючих сферах політики концесії для сепаратистичних політичних постулятів територіяльних меншостей, що вчорашній злочин злохотить ті сфери до „поглиблення" заініційованої ними програми культурної політики у відношенні до меншостей. Хочемо з усієї душі вірити, що скритовбивчий стріл матиме основно відмінний від наміреного наслідок. Хочемо вірити, що той стріл причиниться до опамятання блукаючих по бездоріжах нинішніх володарів держави, що як нагально осліплююча блискавиця відслонить їм пропасть, над якою стоїмо і в яку неминуче скотимося, якщо негайно не завернуть з манівців, по яких гонять наосліп, всупереч всякій льоґіці, всупереч найпростіше зрозумілому національному інтересові держави... Віримо, що вчорашній злочин відслонить очі всьому польському громадянству на небезпеку, яка загрожує — не тому або иншому таборові, чи політичній партії, але всьому народові, цілій державі, що вкінці усвідомить усім чесним і розсудливим, що є справи такі великі, такі всесильні своєю величчю, з огляду на які не лише мусить наступити завішення зброї між завзято поборюючими себе партіями і котеріями, але з огляду на які мусить, безоглядно мусить, під загрозою прокляття будучими польськими поколіннями — наступити мобілізація і співділання всіх Поляків в обороні найсвятішого національного інтересу".

„Д з є н н і к Л ю д о в и", орган ППС. пише з приводу вбивства:

„Бл. п. куратор Собінський як людина визначався небуденною непорочністю характеру і на свойому становищі репрезентував величню ідеольоґію піднесення культури й освіти. В дуже важких і скомплікованих національних умовинах, займав становище радше в и к о н а в ц я д о р у ч е н ь, як і н і ц і я т о р а, коли йшло про національні квестії в шкільництві. Шкільні закони, заініційовані Ст. Грабським, а ухвалені більшістю сойму у відношенні до нац. меншостей — загострили конфлікт головно у Сх. Галичині. Переміна українських шкіл на утраквістичні викликала гострі протести з боку Українців, тому що Українці вважали це формою (чи лише формою? — Ред.) польонізування українського шкільництва. Таких шкіл спольонізовано на терені Сх. Галичини понад 1.000. Ясно, що бл. п. куратор Собінський сповняв тут лише доручення й обіжники мін. Ст. Грабського, та одначе весь тягар ненависти з української сторони падав на його плечі. Тому то головно в часі тієї акції (себ-то переміни українських шкіл на польські! — Ред.) одержував багато погроз і анонімів з погрозами смерти. На жаль, в тій акції бл. п. С о б і н с ь к и й з о в с і м с п и р а в с я н а о п і н і я х і в п л и в а х н а р о д. д е м о к р а т і ї, який улягав аж до травневого перевороту, що виявилося в номінаціях і в персональних справах та у відношенні до українського шкільництва... Бл. п. куратор Собінський впав жертвою неуправильненої системи і лінії поведінки у відношенні до инших національностей, впав жертвою (якщо правдою будуть підозріння поліції, що вбивства довершили Українці) розгнузданого націоналізму. Впав жертвою немов би з в л а с н о ї в о л і, бо кількакратно пропоновано бл. п. кураторові перенесення на инше становище, одначе бл. п. Собінський вважав обовязком своєї совісти і переконання видержати на становищі у Львові, хоч постійно одержував погрози і хоч поліційні власти перестерігали його перед плянованим замахом".

Сіоністична „Хвиля" так починає свій звіт про вчорашню подію:

„Похмура вістка обійшла вчора вечером найбільш віддалені закутки міста. Вістка, що кожного мусить пронята жахом, бо на одній з улиць міста замордовано безборонного чоловіка".

Далі йде відомий вже опис трагічної події на основі поліційних даних. Зате цікавіший є погляд одного жидівського посла (мабуть пос. Гавзнера) на діяльність пок. куратора і його відношення до меншостевого шкільництва. Коли в останніх місяцях б. мін. Суйковський покликав був його для вирішення розбіжности поглядів, то приймав його словами: „Правда. Ви мене